„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. за пола године 17½ дин
за четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 106. У Новом Саду у среду 11. (23.) јула 1884. ГОДИНА XIX.

НОВО ПРИЈАТЕЉСТВО.

Одношаји између Чеха и Мађара беху у првом деценијуму дуализма врло јако затегнути. Намера тадањих меродавних кругова с ове и с оне стране Литаве, да конзеквенције дуализма и у питању политичке превласти до крајности изведу, произвела је ову затегнутост. Мађари повлађиваху тако званој „уставоверној партији“ у свачем, а поглавито у прогањању оправданих тежња чешког народа, мислећи да подржавање немачког и сузбијање славенског живља у Аустрији и њима у прилог иде. Сви знамо, да заслуга грофа Андрашија није најмања, што је падом Хохенвартова министарства значај чешких „фундаменталних чланака“ добио само историчне вредности.

Од год. 1879. почела је ова запетост одношаја између Чеха и Мађара попуштати. Далеко би нас одвело, кад би постанак и развитак овог обрта хтели потање да изведемо. Факт је, да су Чеси, који су до то доба са угарским Славенима солидарно борили се против тако схваћеног дуализма, почели ту солидарност све већма напуштати, дочим су с друге стране Мађари све то равнодушнији постајали према распаду уставоверне партије и опадању немачке хегемоније у Аустрији, која је с тим упоредо ишла.

Овако се Чеси и Мађари све већма споразумеваху и зближаваху. А кад је с Тафовим министарством нова ера славенског изравнања у Аустрији наступила, постало је и коначно измирење између Чеха и Мађара питањем само кратког времена.

И ево дочекасмо и то време. Преговори, што их је Ригер са Тисом и другим меродавним мађарским личностима имао, као да су уродили најбољим плодом. Догађај, који се одономад у Пешти и Прагу збио, и који још траје, сведочи, да се тај пријатељски споразум не ограничава више на меродавне кругове мађарске и чешке, него да је нашао себи пута, да је продро и у оба народа.

У Будимпешти поникла је (да ли спонтано или не, то још не знамо) у неких Чеха, који тамо обитавају, мисао, да у маси на засебном жељезничком возу посете Златни Праг и у њему нови и велелепни храм чешког родољубља и културе, чешко позориште. Чесима се придружи више од сто Мађара. Испратио их је при поласку силан свет, који им одушевљено довикиваше: „Срећан пут, и ми ћемо за Вами!“ „Поздравите нам Чехе и лепи Праг!“ Затим се из свију грла заори: „Eljen и „На здар!“

На чешкој земљи дочекивани су гости на свима станицама најодушевљеније. У Брину, у Трубави, у Пардубићу, Колину и Чешком Броду, свугде је дочек био свечан, братски и пријатељски. Свугде дочекиваху госте власти мештанске, корпорације и силан свет. На свакој станици пало је пуно пријатељских поздрава и отпоздрава. Женске обдарише госте лепим цвећем. При растанку орило се са свих страна „éljen“, „слава“ и „на здар“, а уз ово пуно патријотских песама, понајвише: „Хеј Словане“, и „Кде домов мој.“

По том дочеку на појединим чешким станицама може се замислити, какав је у самом Прагу био. Брзојави јављају, да је утисак овог дочека на госте јак и дубок био. Не само колодвор, него и оне улице, које к овом воде, беху препуњене светом тако, да је у њима сваки саобраћај престао. Сви сталежи грађански беху обилато заступљени. На челу одбора, који је госте дочекао, стојао је Стракати председник „Умелечке Беседе,“ управитељ позоришта Суберт, изасланици „Академичког чтенарског сполека,“ „Моравске Беседе“ и чешког новинарства. Кад је воз у колодвор ушао, загрми са свих страна „Слава“, „на здар“, „éljen“, а кад мир настаде, отпочеше патријотички и пријатељски поздрави и отпоздрави, у којима се одушевљена израза давало пријатељству између оба народа. Исто вече био је још пријатељски састанак у врту „Мештанске Беседе“, где је певачко друштво „Лира“ зачинило забаву својим лепим песмама.

Овако је запечаћено пријатељство између два народа, који још недавно у најжешћој противности беху једно према другом.

Да ова прослава и овај пријатељски састанак нису ограничени само на културни моменат, него да су и од еминентног политичког значаја, у то се нико не сумња. Још немамо тачна извештаја о даљем току ове прославе, али је већ и енунцијација обостране штампе довољна, да нас с овим политичним значајем упозна.

Чешка штампа с прашком „Политиком“ на челу приписује овом догађају велике политичке важности. Она се нада, да ће овај лични саобраћај дати прилике мађарским гостима, да се сасвим ослободе од оних предрасуда, што их имађаху до сад према Чешкој и Чесима. Она се нада, да ће утисци, које ће са собом из Чешке понети, довољни бити, да у својој домовини засаде лепше, праве и истините појмове о Чешкој и Чесима. „Политика“ напомиње да су се Чеси импозантном развитку мађарског племена и државе угарске свагда одазвали с искреном симпатијом, да им никад нису завидили. Она се ограђује против тога, да се пашовање некадањих „бахових хусара“ уписује у грех читавом народу чешком. Она подсећа Мађаре, како су Чеси раме уз раме с Пољацима бранили државно право Угарске против нападаја аустријских централиста у бечком парламенту, како је у доба „фундаменталних чланака“ у тај државоправни инструменат пре свега примљено признање поравнања с Угарском и како је Ригер и у последње доба не једаред потражио прилике да Тису и друге мађарске патријоте увери о лојалним осећајима чешким према Угарској, како је не једаред одбио понуду бечких уставоверацa да се сложи с њима против Угарске.

Па и данас, завршује „Политика“ ту значајну своју изјаву, труди се бечка централистичка штампа, да, пружајући прстом на тобожње превлађивање славизма у Аустрији, духове узнемирује. Оваки немир не би био основан. Идеја автономије најсигурније је средство против превласти нацијонализма Централизам је опасан. С тога су автономисте у Аустрији природни савезници државне автономије Угарске, јер автономија искључује сваку експанзију.

Ову изјаву прашке „Политике“ прихватила је мађарска штампа са свим искрено и отворено. Више мађарских листова донели су овај чланак Политичин дословно преведен. Они су том приликом изрекли, да Мађари немају узрока бојати се Чеха, као што се не морају бојати ни Пољака. Они су увидили, да чешке тежње за успоставом државног чешког права, не могу Угарској на сметњи бити, да су интереси Чешке и Угарске у многим велеважним стварима заједнички и да по томе јачање и консолидовање чешког живља и његове државе може Угарској само у прилог ићи.

Дочим је измена мисли и осећаја између прашке и будимпештанске штампе ове природе, ћуте бечки немачки листови, бар се до сад свему невешти чине. Био узрок овом понашању немачке штампе какви му драго, толико ипак сведочи, да аустријски Немци са овом појавом ни најмање не симпатишу.

А шта да кажемо ми?

Кад би били тесногруди, кад би у нами владало уверење, да немађарским народностима у Угарској нема опстанка, или да би им га могло бити само онда, кад би већи народи у овој монархији у непрестаној завади живили, онда би можда и ми имали повода, да срдитим очима погледамо на ово ново пријатељство, као што се на зачетке његове некада с ове стране и погледало.

Но у нами није то уверење. Историја нашег народа у овим покрајинама најбољи је лек за сваког, у кога се оно још и до сад одржало. Она нам јасно доказује, да је за време таких међусобних завада свагда наш малени народ највећма страдао, најљуће патње са свих страна имао да подноси.

Ми се на против бољитку судбе и нашега народа само онда надамо, ако већи народи ове монархије, као што су Чеси, Пољаци и Мађари до правог и пријатељског споразума доспу.

Да боме да немађарске народности од п р в и х посљедица овог новог пријатељства немају шта очекивати, шта више, није немогуће, да ће и оно по гдекоју кап усути у онај горки пехар, који је тим народностима још непрестано намењен.

Али зар није, и зар не би тога још у већој мери и иначе било?

Као што је било у почетку погрешно схватање, да дуализам не може имати друге циљи, него да притискују Славене па све стране, као што се данас показало, да автономија аустријских Славена може поред тог дуализма врло добро да постоји, шта више да може у њему и снажна ослонца да нађе, тако би исто и ми погрешили, кад би ово ново пријатељство, пресуђујући га по првим изданцима његовим, хтели само као савез, наперен против наших народносних интереса, и ништа више да схватимо.

Сумње нема да велики значај овог пријатељства лежи у том, ш т о ћ е о н о з б л и ж и т и с л а в е н с к о м е ж и в љ у ж и в а љ м а ђ а р с к и.

До сад о оваком зближењу ни разговора није могло бити. Мађари су до сад у сваком Славену сматрали природног, историчног, садањег и будућег непријатеља свог. Они су мрзили Немца, они имађаху исто толико узрока да мрзе и Турчина, па су ипак те мржње подлегле мржњи њиховој против Славена. Зашто? Јер им се чињаше, да ни једна опасност није тако близу, као она, која им прети од Славена.

То је прави узрок мржњи њиховој, а патњи нашој. Најновији шовинизам мађарски, то је само последњи цвет на стаблу мржње те, кога нестати мора, чим корен у стабла иструне или стабло оборено буде.

Ако те наде може бити, то би се заиста најбрже само тим путем остварити могла, којим је пошао овај најновији догађај чешко-мађарског пријатељства.

Па том путу могу Мађари много пре, него што се мисли, доћи до уверења да им снага, моћ, просвећеност и култура народа чешког, славенског, који је с њима у толико тешњој свези, што их с њиме границе једне монархије обухватају — не може

ЛИСТАК.

АСПАСИЈА.

РОМАН ИЗ ЖИВОТА СТАРИХ ЈЕЛИНА.

НАПИСАО РОБЕРТ ХАМЕРЛИНГ.

(Наставак 14.)

Шта ће она велика гомила оружаних људи, што ево стадоше баш на среди скоро непрегледне агоре? То су њих хиљада Скићана стрелаца, што по старом адету као најамници стражаре на пазару, нека врста градске или полицајне страже, која иде на руку савету њих пет стотина. Синови ти даљне земље Скићанске развесељавају Атињане варварском својом трабуви, којом натуцају грчки, и — незагасивом жеђи грла својих.

Носови су им писани, лица без израза, па та лица на своју штету одбрецају од лепих глава и речитих црта у урођеника. Странци су ти по изгледу незграпни и неотесани: урођеници су напротив танки и нежни па ипак је у њих сушта ватра и сам живац. Покрети у оних изгледају час троми и лењи, час ружно пренагљени. У покретима ових има нешто одмерено. Чак и онај угљар из Ахарне управо се држи а грошићар овај из Алимунта, што је једном своме лаженом оделу једва једвице са мало вреде дво нешто нова сјаја за данашњу народну скупштину, и он хвалећи на глас свој еспап некако поносито гледа око себе. Ходајући по пазару баца ноге тамо амо; али му горње тело остаје достојанствено мирно. У очима је свим тим људима онај „атички поглед“, што је већ постао пословицом. Шта ли значи тај поглед? Тешко је рећи. „Атички поглед“ је као и сво биће у Атињанина, огледало сасвим различних, лепих и ружних својстава. Сваки је час атички поглед тај спреман, да се проврг не у заједљиву шалу, атички зачињену. Атињанин изгледа озбиљан али му из збиље, тек што си оком треснуо, искочи и севне саркастична досетка као варница из кремена. Од природе је већ оштроуман па оштроумље своје уме да употреби.

Кроз грају на агори провлачи се од неко доба човек један, коме по оделу и господском изгледу можеш видити, да је имућан, али овде већ погледом својим исказује, да је странац. Дошао је био овде онде до шатрâ, запитао за цену свом, оном еспапу, али је непрестано наилазио на неке тешкоће, које обично странцу сметају.

Баш је грошићар из Алимунта лагано прошао крај њега.

„Не могу да будем доста паметан“, ослови странац грошићара, охрабрен можда погледом радозналости или саучешћа, којим га је грошићар погледао; „не могу да будем доста паметан, што то толико зацењују ти трговци. Све мислим, хоће да ме за нос вуку . . . .“

„А зар си ти странац?“ упита грошићар.

„Дабогме!“ одврати овај. „Иселио сам се са својима из Сикијона и тек пре неколико дана амо дошао. Рад сам овде да се настаним. Волијем одсад у Атини бити притуцало, него грађанин у Сикијону, где су ми душмани добро запражили чорбу.“

Кад је грошићар из Алимунта чуо, да тај човек није Атински грађанин, него тек придошлица — а он је мислио за њ, да је саветник — још се јаче исправи па онда некако као с неке висине рече:

„Пријатељу, ако не знаш вредности нашем новцу, ни цене роби нашој, а ти треба да се упнеш, да научиш, и то, ако је икако могуће, нека те томе поучи честит човек.“ — „Видиш“, настави, извадивши сасвим мален танак сребрњак и метнувши га на длан, „видиш, то ти је атичко сребро, што копамо тамо преко на Лаврijону.[1]) На целом свету нећеш наћи тако лепог и чистог сребра, као што је ово. А овај је новац наш најмањи сребрњак, по овола; за по овола можеш купити обичног сира, или кобасичицу једну са малим цигеричицама, или подобар комад меса, колико си кадар појести, кад си баш добро гладан. А дадеш ли ц е о један овол, добијеш лепо скувана или печена меса. За ч е т и р пак таква овола можеш однети кући вусну какву морску рибу. Јеси ли саставио ш е с т овола, то је онда једна драхма па можеш онда добити за тих шест овола већи сребрњак, на једној му страни глава Паладина, на другој атичка сова, овенчана ловором. За драхму једну можеш купити чинију лепо скуваних морских јежева; за д в е драхме читав ваган јечмене каше, за т р и ваган пшенице или јегуљу из копаиског језера, а за д е с е т таквих драхма можеш већ добити хитон, ако баш нећеш, да ти је особито свуп. Саставиш ли с т о драхма, то је онда једна мина, а за подругу мину можеш купити роба; за три мине коња или сасвим малу кућицу; хоћеш ли бољу и већу, то дабогме мораш дати до шездесет мина е а то је онда већ један т а л е н т. — Видиш, тако можеш у Атини по јефтине новце купити много што шта лепо и добро. А ако ни толико немаш, мораш онда живити као и ми сиротиња; мораш се скромно ранити нашом обичном јечменом лепињом а уз то можеш жвакати наш обични црни лукац —“

У тај пар прекине грошићара у речи звук громка гласа, што се разлегао по пазару. Био је то глас телала, који је сад усмено поновио позив на Атињане, да се скупе на Пикни. Позив је тај писмено већ био издат од вулевтиријона. Телал је уз позив још додао, да ће се скупштина отворити за један сат.

Уједно се и на Пикни развила велика застава у знак, да ће данас бити народна скупштина. Та се застава надалеко видила.

Свуда се око телала загушивала гомила народа; све је то некако узаврило. Већ од ране зоре су Атињани на ногама па гдегод се обично људи скупе, чује се свуда жив разговор, често и свађа и препирка. Позив је телалов још распалио ватру политичког дивана.

„Осамнаест стотина таленатa кажу да износи благо то, што је на државној лађи донесено амо са Дила!“ зачу се један усред гомиле грађана.

„Има ту три хиљаде таленатa!“ повиче други.

„Шест хиљада!“ упадне трећи живо. „Шест

[1]) Брег у Атици.

бити ни у чему опасна. На том путу могу доћи до уверења, да Угарска најбољег и најприроднијег савезника свог баш у том славенском народу наћи може.

А кад једном до тог уверења дођу, шта би им онда сметати могло, да истим тим очима погледају и на славенске народе на Балкану, кад их на савезништво њихово ако не исти, то за цело посве слични и исто тако важни интереси упућују? Заиста ништа, што би од тих интереса важније бити могло. Предрасуде, из којих је до сада та мржња потицала, биће разбијене и што векови заједничке патње не могоше произвести, то ће можда сазнање заједничких интереса много брже постићи моћи: пријатељство између Мађара и источних Славена.

А овака политична констелација не може без својих благодетних посљедица ни по нас угарске Славене остати. У тако доба неће ни најкоренитијем Мађару на ум пасти, да беди угарске Славене сепаратистичким, или шта више центрифугалним тежњама. Снажан, пријатељски савез са једноплеменицима њиховим убедиће лако Мађаре, да се у оквиру јединства и устава угарског тежње угарских Славена задовољити могу без икакве опасности по државу и природну претежност мађарског живља у њојзи.

И зато што с погледом на будућност садању славу у Прагу сматрамо као први корак на овом спасоносном путу, нећемо је замерним очима пратити, него желимо, прегоревајући за сад сами себе, да та свеза новог пријатељства што чвршћа и искренија буде.

Нови Сад, 10. јула.

— **Дакле биће сабора српског** црквеног народног у Срем. Карловцима, али кад, то још казати не знамо. Тако се од неколико дана проносе гласови овде по вароши нашој. Тим гласовима повод је, као што дознасмо, ево овај.

У седници црквеног одбора срп. православ. општине овдашње, дне 9. (21.) јунија ов. год. прочитан је допис новосадског проте А. Захарића којим исти јавља, како је саборски одбор месеца априла ове године решио да се саборски трошак у будуће у напред прикупља и по томе бачки епарх. адм. одбор позива сад општину ову да, на њу разрезани трошак тај „за будући народ. црквени сабор“ што пре покупи у своти 335 фор. 43 новч. и најдаље до конца месеца овог тј. јулија извештај о том поднесе.

Овакав допис и решење епар. бач. адм. одбора разаслат је и свакој срп. црвк. општини дијецезе ове. У допису том најзнатније је, што се исте општине упућују: истерујући тај трошак саборски „да код уплаћивања прописаних свота нагласе, да исте за идући сабор важе.“

Мимогред још додајемо, како из поменутог дописа разабрасмо за годину 1880 углављен је био прорачун саборскога трошка на 40.000 ф. а сабор 1881—2 год. стао је 23.425 ф. 83 н. и оволика се и овај пар сума треба сад унапред да прикупи, за тај, као што речени допис наглашује „идући сабор“, за који, и опет велимо не стоји кад ће бити.

Но што му драго.

Црквени одбор срп. православ. општине новосадске, пожурио се и без и најмањег оклевања одазвао се горе реченог дана у седници својој том допису г. проте, и захтеву саборског одбора и наредио је одмах свом пододбору за разрез парохијала да од општине ове у име саборског трошка за „идући“ сабор потраживану своту 335 ф. 45 н. у најкраћем року разреже и благајника упути да то што пре покупи.

Али да би црквени одбор наш и већма показао, како му је до тога стало, као и сваком Србину, да се наш народно црквени сабор што пре сазове — закључио је у истој седници да се овом приликом разрежу и покупе и оне друге две рате саборских трошкова, које на ову општину спадају за претпрошла два сабора, расправни и изборни, а то је у суми 789 ф. 81 новч.

И још нешто.

По највиш. решкрипту саборски трошкови се разрезују, као што је познато по броју душа. Нови Сад има 8827 душа. На сваку без разлике разрезало би се дакле сад по 4 новч. и по том за све три рате по 12 новч. Речени пододбор за разрез парохијала и сад ових трошкова, по дужем саветовању видео је, да би по овакном кључу далеко већи терет пао на сиромашније сталеже Срба Новосађана него ли на имућније.

Зато је углавио кључ томе уплаћивању по плаћању парохијала, и то по 10% прореза на парохијал по класама.

Српска црквена општина овдашња подељена је на 14 такових разреда или класа. Ради лакшег прегледа ево доносимо и тај кључ на другом месту засебице, који је по налогу пододбора тог израдио благајник за купљење парохијала и сад прореза тог.

Оволико, држасмо за овај пар да је требало јавити поштованим читаоцима нашим на пронесене гласове оне о сазивању сабора, који се од неко доба овде у нас проносе а по свој прилици и по другим општинама нашим.

Ми се радујемо што је наш црквени одбор ову ствар, овако повољно решио, и нека би се на то угледале и друге наше општине и тако нек учине, те ће се тим уклонити и то спречавање сазиву сабора и моћи ћемо, као што се надамо, рећи онда и јавити за тај „идући“ сабор не само да ће бити него и кад ће бити.

Политички преглед.

У задње време пронео се глас, да ће аустро-угарски министар иностраних послова, **гроф Калноки**, из Ишла на неколико дана **у Гастајн отпутовати**, где се сада налази немачки цар Виљем. На ову вест надовезале су бечке и пештанске журналисте разноврсне, могуће и немогуће политичке комбинације, но судећи по свему тешко да ћемо се преварити ако изречемо, да тим комбинацијама мањка свака реална подлога. Ово потврђује и та околност, што поменута вест до сада још није ни од куда потврђена, шта више, неки листови, међу којима и „П. Лојд,“ навађају, да им о тој посети није ништа познато. Пештански лист изјављује уједно, да не би било никакво чудо, ако би гроф Калноки отишао у Гастајн, да се представи цару немачком, као што је то и прошле године чинио, но из тога се још не може изводити закључак о неким дипломатским преговорима, који би се том приликом у Гастајну имали обавити, тим мање, што се кнез Бизмарк, као што је познато, не налази у царевој пратњи, већ мирно борави у Фридрихсруе, што никако не би могло бити, кад би у Гастајну какви дипломатски преговори на дневном реду стајали. — Ово је све лепо и красно, по оде ли гроф Калноки у Гастајн и остане ли он тамо неколико дана у друштву немачког цара, онда ће свет тешко веровати, да је гроф тек само зато у Гастајн, ишао да види цара Виљема и да му се представи, јер за ово није потребно неколико дана.

Међу законским предлозима што их угарска влада кани изнети пред новоизабрани сабор угарски понајглавнији су **предлог о реформи горњег дома саборског и предлог о продужењу посланичког мандата.** У погледу првог предлога јављају из Будим Пеште, да ће га влада тешко пре јануара месеца идуће године моћи сабору поднети. Што се тиче другог предлога, ту ће либерална странка иницијативу узети и сабору образложен предлог ставити, који ће и влада потпомоћи. Још није коначно решено, да ли ће бити предложено, да се мандат посланички продужи па 5 или па 4 године. Предлог овај ставиће се ако и не одмах у почетку саборске сесије, а оно свакако још у течају ове зиме.

О ровењу Старчевићанаца по Тројединици доноси „Агр. Цајт.“ ова разјашњења: „Биће потребно обратити позорност власти на ровење такозване странке права, која би се тачније требала превратном странком назвати, јер оставели се тим људма одрешене руке да раде шта им у вољу дође, онда ће при наступајућим изборима доћи у опасност не само имање већ и сам живот свију оних, који се не устручавају јавно признати, да припадају владиној странци. Странка („праваши“) је врло добро организована и њени агенти протурују на све стране по народу њихове листове и брошуре. Пошто је пак језгра народа још непрестано лојална и цару одана, то агенти употребљују дрско лукавство, те доказују и уверавају сељаке, да се Њег. Величанство слаже са погрдним беседама др. Старчевића, Кутузовића и другова им. Народ не зна, да ову господу заштићава њихов посланички имунитет, с тога верује тврдо, да и они уживају личну заштиту у самога владара. Људма се казује: „Чујете ли, шта је др. Старчевић рекао тим издајицама и том мађарском бану? Кад га не би сам цар чувао, послали би га у Лепоглаву (земаљски затвор), али овако му не смеју ништа учинити. Кад би овде пред вами тако говорили, били би тужени и пред суд стављени, али и судци знају, да је то цару у вољи цару, кога Мађари приморавају, да чини што се њима хоће, па с тога су и судци с нами добри“. Забуњен и распаљен народ верује својим обманитељима и стаће много муке, да се и док се отклони систематски одгајена мржња, и да се народ на боље упути. Искуство што смо га стекли приликом задњих избора овлашћује нас истина, да упозоримо владу на ове односе, и ми се надамо, да ће она употребити сва средства, која јој на расположењу стоје, да духове умири и ред поврати. Као што причају апостоли превратне странке, кренуће др. Д. Старчевић већ идуће недеље на дужи пут, чији ће најпречи циљ бити Петриња и Костајница. Смер овога путовања је изборна агитација. За дочек апостола чине се већ припреме“. — Тако „Агр. Цајт.“ Ми смо у задњем броју поменули по „Драви“, да ће и бан Кун путовати горњом Крајином. „Драва“ пропраћа ту вест овим речима: „Као што је познато, рекламују Старчевићевци то земљиште (Горњу Крајину) као своју искључиву баштину и они исповедају јавно, да се тамо нико жив не сме показати ко не исповеда њихова начела, ако му је мила глава на рамени. Скорим ћемо имати прилике да видимо у колико је основано или не ово сумњичење лојалности бивших крајишника, на сваки начин бан се не плаши разметања Старчевићанаца, а то је у нашим очима — добар предзнак“.

Са сабора троједничког.

[Седница од 30. јуна (12. јула).]

(Свршетак.)

Посл. др. Војновић навађа, да је постојећи закон о судачкој и дисциплинарној одговорности судаца један од најглавнијих услова за слободно извршивање грађанских слобода. Да поступак по патенту није бржи, доказује тиме, што су се дисциплинарне истраге у оно време повлачиле по четири пуне године, што јасно сведочи, да спорост и брзина поступка не зависи толико од устава колико од људи који га извађају.

Од год. 1879. овамо говорник опажа, како се један за другим руше бедеми унутрашње слободе у Троједници. Кад је склапана нагодба, било је у земљи поштених приврженика уније с Угарском, који су држали, да могу тим савезом обезбедити права и устав. Број тих искрених приврженика умањује се сваким даном, а начин, којим се поступа од год. 1879., доиста не може допринети утврђењу савеза међу обема краљевинама. Све оне слободе, које су отпре уведене, од те се године систематично поткопавају и сарањују, тако слобода штампе, слобода удруживања, слобода изборна и парламентарна, а ево и слобода правосудна. Тиме власт прелази од народа у руке једнога човека. Наш државоправни положај не допушта нам, да тако поступамо. Ми морамо чувати унутрашњу слободу, јер само слобода рађа независност, те када се у Троједници угуши слобода, сломиће се и њена тежња за независношћу. Од кад је државна идеја угарска почела кварити све наше унутрашње институције, поче се у земљи губити искреност и поштење, а оте маха лицемерство, застрашивање и денунцијације. Тиме се земља приправља за робство, како би се сапета могла предати туђинцу преко Драве. (Живио на левици.)

Пошто је 12 сах. прелази се на интерпелације.

Др. Давид Старчевић интерпелише о порезним сврхама по земљи; посл. Ивић о трговачком уговору са Србијом, а посл. Павловић о тобожњим злоупотребама чиновника по горњој Крајини.

Наставља се специјална расправа о законском предлогу.

Посл. др. Марковић. Стање нашега судства стоји у узрочној вези са другим појавама у нашој домовини. Атмосфера политичка, држање или неодржавање државоправног закона с Угарском утиче у државоправном погледу на држање судства. Ако се судство квари, један је од битних разлога томе, што се вређа државоправни закон. Читава интелигенција у земљи, наиме правничка зна добро, колико је тај државоправни закон вређан, па ипак, да ли је што учињено, да се те повреде исправе? Није ништа, па с тога и јесу правда и безакоње постали дневном атмосфером у земљи, која квари институције и људе, па следствено и судце.

Данас је наступило неко фанатично вређање наших права, зајамчених нам нагодбеним законом, а услед тога погоршало се и наше судство. Кад судци виде, да влада, државоправни закон тако млитаво брани, зар не мора и код њих наступити маразам правне свести? Ранама са којих болује тело домовине, узрок су политичка безакоња, па би ваљало ова пре свега поправити. Влада није ништа учинила, да се поправе те незаконитости, сада пак тражи, да се наше судство као ускршње јање бесправном стању у земљу на жртву принесе,

Влада криви судство због невоља, којима је оно само подлегло. Нема разлога надати се, да ће влада моћи поправити нарушену дисциплину у судству-јер су свему злу криви само они, који не бране политичка права домовине. Да је влада претходно поправила све повреде нагодбе и земљу материјално осигурала, истом тада могла би казати, да овај законски предлог служи интересима земље. Не може допустити, да судци трпе морално ропство за туђе грехе, с тога одбија предлог изјављујући, да ће гласати за исправак дра Деренчина. (Живио на левици.)

Прелази се на гласање.

За параграф 1. по редакцији владиног законског предлога не устаје пико.

О §. 1. са исправком посл. В. Ђурђевића гласа се поименце.

Са да гласају 62 посланика, са не 31 посланик. §. 1. са исправком посл. П. Ђурђевића усвојен је дакле с већином од 31 гласа.

Прелази се већању о прешности предлога посл. дра Тушкана. За прешност говоре посл. др. Тушкан, Ивић Мато и др. Давид Старчевић.

Управитељ правосудног одељења г. Клајн очитује, да су шуме већ проведене у грунтовници па имовне општине и на државни ерар.

Гласањем одбија се како прешност овога предлога тако и прешност предлога посл. Барчића.

Председник закључује седницу у 2½ сах., заказав идући састанак за недељу 1. 13.) о. м. у 11 сахата.

Бугарски меморандум о заћевици са Србијом.

Концем прошлог месеца разаслала је влада бугарска јевропским велесилама споменицу, којом прецизује свој положај у заћевици са Србијом и уједно покушава, да оправда свој поступак у овој ствари.

Споменица та почиње са изразом сажаљења због непредвиђене заћевице и подсећа на то, да је влада бугарска приликом задње узбуне у Србији енергичне мере прихватила, бегунце разоружала и интернирала, и да је збацила са звања префекта видинског, који је био осумњичен, да симпатише са устаницима српским. Прошлог мес. новембра замолио је српски министар иностраних послова бугарског агента у Београду. да изјави бугарској влади његову (министрову) благодарност на указаним услугама. У течају истог месеца тражио је агенат српски у Софији, да му влада бугарска изда именик српских бегунаца. Бугарска влада задовољила је овом потраживању и извештавала је српског агента о сваком покрету међу бегунцима. Кад је пак београдски кабинет ставио потраживање, да му влада бугарска изда неке бегунце, под изговором, да су исти починили проста злочинства, влада бугарска је одбила овај захтев, јер није хтела напустити искључиво политичко станиште у овом питању. Али је ипак задовољено жељи владе српске, да се бегунац Пашић уклони са границе.

Кад је српски агенат, г. Симић, месеца марта о. г. засебном нотом известио владу бугарску, да 5 до 6 емиграната српских у селу Киријеву сасма на српској граници прикупљају чету, којом кане у Србију упасти, кабинет бугарски наредио је одмах истрагу у овој ствари, а резултат је био, да се поменути емигранти сасма мирно владају. О овоме извештен је г. Симић писмено.

Месеца априла и маја тек. год. тужио се г. Симић поново, да српски емигранти у Видину и Софији држе зборове, на којима приуготовљавају упадај у Србију, и да су ради потпоре овога покрета стигли многи Црногорци из Цариграда. По овој тужби наређени извиђај доказао је, да ове вести

хиљада, кажем вам, дошло је са Дила — шест хиљада талената у готову новцу —“

„Ијују!“ кликне четврти па скочи од радости. „Где је новаца, вели пословица, ту и весло тера и ветар дува!“ —

„Што се тиче нових грађевина“, рече пети један у кругу некако оклевајући, „нарочито новог светилишта Паладина на Акропољу, то ми је сасвим право; али плата судијама па још улазнице у позориште —“

„Шта? Зар би ти то народу да одречеш?“ загрме сиромашнији грађани, што су ту унаоколо стајали.

„Боже ме сачувај!“ одврати онај. „Ја мислим само, неће продрти тај предлог. Олигарси ће му већ стати на пут. Народу улазнице за позориште? То неће дати силни пријатељи Лаконски. Не, зацело не!“

„А ја опет мислим“, прихвати други, „лако ће се моћи извојевати те улазнице, јер је маса народна на Пикни у већини спрам олигархâ. Али што се тиче грађевинâ, а нарочито новог светилишта Паладе Атине —“

„Шта?“ упадоше му уједаред више њих у реч, „ти нећеш, да зидамо?“

„То не!“ одврати онај. „Ја мислим само....“

„Е, чекајте!“ прекине га један у речи, „дај да чујемо најпре Перикла.“

„Да, да чујемо најпре Перикла!“ одјекне у кругу. Само кобасичар Памфил напрћи усне па проговори:

„Перикле и једнако Перикле! Зар баш морамо увек њега слушати?“

„Зашто не?“ одвратише му, „Перикле је разборит — Перикле је добру рад — Периклу ми Атињани имамо да кажемо хвала за цкварке у чорби — Перикле је једини овде у Атини, за ким суграђани не могу рећи ниједне зле —“

„Шта?“ повиче онај противник; „ниједне зле? Та зар не кажу сви старији људи, да је у цртама налик на Писистрата, на тирана?“

„То је истина“, примети Памфил. „Па онда ни то не зна свако, да је у Перикла глава луковача!

„Шта? глава луковача?“ одврати онај. „Треба да знате“, продужи тише, „лепи и узорити Перикле има горе на темену малу гуру, те му је глава некако шиљаста, отприлике као лукац —“

„Лудорије!“ повичу остали. „Јели когод већ видио Периклову главу луковачу?“

„Нико!“ настави онај живо. „Нико је није видио! То стоји. Али како би и дошао ко до тога, да види Периклову главу луковачу? У бој носи Перикле свој шлем као стратиг а и кад је мир свагда ћете га видити са шлемом на глави, гдегод само може бити. А где не може, ту се он већ друкчије извуче. На говорници н. пр. мање уобичајени миртов венац на главу а кад обично иде улицом, на глави му је Тесалски шешир са широким ободом. Па тако је дабогме истина, да још нико није право видио главу Периклову; али баш зато, што је нико није видио, баш зато се може и посумњати, да му је глава луковача; јер да није, што би је морао Перикле тако наумице крити? —

(Наставиће се.)

не одговарају истини, о чему су и опет г. Симићу списи уручени. 15-ог (27-ог) маја стиже на велико чудо Балабанова брзојав министра Гарашанина, у којем овај тврди, да непрекидни упадаји емиграната српских нарушавају јавни мир и поредак у Србији; уједно је уз сасма одлучан протест стављено потраживање, да се српски емигранти неодложно уклоне са границе српске. Г. Симић буде позван, да означи влади бугарској поједине одређене случајеве о тим упадајима. Г. Симић наведе два случаја, који се показаше као без икаква значаја. У кратко: влада бугарска била је уверена о мирном и мирољубивом држању српских емиграната и с тога их није ни хтела издати. У све има у Бугарској 41 бегунац, од којих се 4 налазе у диштрикту ћустендилском, 1 у срезу трнском, 4 у Лому, 30 у Видину и 2 у Софији.

За тим прелази споменица на такозвану аферу код Брегове, те се у том погледу позива на §. 11. уговора берлинског, којим је утаначена граница између Србије и Бугарске. Бугарска влада није у стању сасма тачно одредити време, кад је спорно земљиште посела војничка стража српска, али је свагда том питању своју пажњу поклањала. Године 1878. ревиндиковао је кнез Дондуков садање корито Тимоково као границу. У годинама 1870-ој и 1880-ој изаслане мешовите комисије нису никакав резултат постигле. Иста судба постигла је и године 1882. изаслату комисију, пошто влада српска није хтела да се упусти у поновно испитивање ове ствари. У задње време износио је г. Цанков ствар ову више пута на дневни ред. Тек кад се разнео глас, да су 80 српских раденика, од којих су 10 потпуно оружани били, прешли Тимок у намери, да поседну стражару на спорном земљишту, изјавила је влада бугарска српском агенту г. Симићу, да је незгодом приморана заповедити српским пограничним стражарима, да се уклоне са спорнога земљишта. То је чин, што га је г. Гарашанин у свом брзојаву, упућеном српском агенту у Софији и пре отправке на место опредељења свога у скупштини прочитаном, суровим назвао. Споменица помиње још, да влада бугарска радо усваја старо корито реке Тимока као границу међу Бугарском и Србијом, ако ова то жели. На тај начин добиће Србија (ваљда: Бугарска. У.) много веће на српској страни лежеће земљиште. Оснажена својим правом, завршује споменица, ослања се Бугарска о берлински уговор и одбија од себе сваку одговорност за догађаје, који се збили. —

Тако споменица владе бугарске. Да ли споменица ова у свему оригиналу своме одговара, то ми не можемо знати, с тога и морамо одговорност у том погледу оставити „Н. сл. Пр.“, из које смо и сазнали за ову споменицу. Надати се, да и српска влада неће дати дуго чекати на свој одговор у погледу ове споменице владе бугарске, јер врбовање Ђуриćево по Црној Гори не доказује, да је влада Цанковљева вршила „сасма лојално своје међународне обвезе према својој суседкињи Србији.

Престони говор

којим је кнез Александар отворио бугарско народно собраније гласи:

Господо посланици! Истинитом радошћу поздрављам вас добродошлицом у овим историјским дворанама. Након дефинитивне успоставе уставне владавине сматрала је моја влада за своју дужност и гледала је у томе битни део своје задаће, да према успостављеној уставној владавини, неостави земљу без народнога заступства. То заступство сазваће се оним редом, како га устав прописује. Садања ванредна сесија, у коју сте се састали у старој бугарској престоници, сазвана је, да спровађањем верификација којима ћете се имати подврћи, народно заступство претвори у стално, и да да државним пословима потребну управу. Како је у уставној држави народна воља изражена законитим начином, један од главних услова редовног тока послова, то моја влада искрено жели, да ту народну вољу дозна од вас, како би могла редовно почети радити, и у редовној сесији с нужним законским основама пред вас ступити. Упознавање те народне воље, мојој је влади тим нужније, што је уклоњен сваки неспоразум о постојећој владавини, те је дошло време, да на утрвеном путу отпочне мирно делање.

Господо посланици! Сигуран сам, да сте овамо дошли с најискренијом намером, да делујете за добро земље и оснујете јаку и чврсту владавину. Не сумњамо ни мало, да ћете задаће, које вас овде очекују, не само најпатриотичније извршити, већ и радом својим показати, да уставна влада може у нашој земљи постојати и напредовати у потпуном складу са редом, који је у сваком правцу потребан за миран развитак земље.

Проглашујем ванредну сесију народног собранија отвореном, молећи Бога, да својим благословом пропрати ваш рад и настојања ваша.

Постанак колере у Индији, ширење њезино по Јевропи за прошлих пет десетина година и како је ваља лечити.

Punca multis, dubia certis, obscura manifestis adumrantur.
Tertulianus

I.

Име колере доводи се од грчке речи χολή (жуч) и ῥέω (тећи), премда је Гален тумачи од κολάδες (дробови). Грци су јој још и реч νοῦσος (болест) придодали, па с тога су они, који су доцније на латинском језику што о колери писали, задржали то, и име Cholera morbus употребљавали, што је сад — као што и треба — изостало.

Колера је нагла и веома опасна болест и појавила се напрасним напрезањем садржаја по дробовима, наиме у желудцу и цревима — бљувањем и проливом.

Наука разликује две врсте колере: јевропску и азијатску. Јевропска се показује као болест у појединим случајевима, местимичка — sporadice домаћа — endemice и по редњи — epidemice. Азијатска пак бесни као редња — епидемична болест — и први пут се указала 1830 и 1831 г. у Јевропи, а ево је и сада — на жалост — по неким местима у Француској.

Јевропска колера је од памтивека у Јевропи позната као опасна болест, која се по гдегде појављивала, и од које је, као што се вели, и Дијоген умрио. Она је забележена још у Старом Завету, у књизи Сираха, под именом Cholira, зла болест. Стари лечници су је Cholerrhagi-ом звали а нови је Cholerinom, Cholera nostras називају.

Колера азијатска је болест опачија и жестока зараза, порекло и постанак свој доводи она из Азије, наиме из Источне Индије, отуд јој и име азијатска.

Као што је исток, колевка човечанског рада, некад био врело сваке врсте просвете и науке тако је исто, од негда и легло многим пустим болештинама наиме колере, што се по целом свету распростире као мора по редњи. И збиља, она је отуд од 17. столећа пут свој по свету предузимала са ужасним пустошењем.

Ни једна редња није тако дуго трајала и по Јевропи беснила, морила и таманила као колера азијатска. У Источној се Индији мал те не појављује у свако доба, као домаћа и по редњи болест, као што у нас попустна грозница.

Редња је њезина почела први пут ванстрано г. 1817., она што је пак наше пределе узрујала започела ie год. 1831.

И ако нисмо намерни описати овде читаву историју колере, ипак ћемо у кратко напоменути понајглавније поморе и поморе који се нас поближе тичу.

Год. 1817 завлада ужасан помор у Јесори на левој обали Гангеса; повукао се отуда према западу, те током река и речица пређе на север и југ и опустоши 1819 г. Какуту, Мадрас и Ногпур. За тим једним скоком баци се у Цејлон и са још већим скоком пролети 3000 енглеских миља у Маскарију, Горњу Индију, Кину и остављајући за собом по свуда најужаснije трагове разорења. За две године, није се колера никада тако јако ширила и на измаку 1826 г. могло се надати, да се колера неће више ни указивати, но већ г. 1827 појави се она са новом жестином. С јесени 1828 год. показала се опет у Оренбургу но одмах је ту и нестаде, чим наступише хладнији дани.

С годином 1830. почиње ново распростирање колере. Од то доба узима она у Јевропи велики значај. У Енглеској, Индији и по читавој источној Азији саразмерно није се тако јако указивала. Око половине јула 1829 г. дође она са Каспијског мора у Астраган одатле даде правац своме ширењу по Јевропи. Она се стаде протезати и ту дуж реке Волге. Па и по споредним рекама од Волге рашири се колера. Нешто касније рашири се она по азовском и по Црном мору, и међу другим варошима појави се и у Севастопољу и у Одеси. Тада се поче ширити дуж реке Дњепра месеца октобра доспе у Новгород и Кијев а новембра продре у Подоље и у Волинску. Али у срце од Русије допре она с друге стране. Из Саратова на Москву, прекорачивши препреке, које јој на сусрет стављене беху и ту трајаше од октобра до априла идуће године. Овде се врло умирало од колере, али су зле последице њезине опет тим знатно умањене, што је цар био дошао из Петрограда у Москву, посетио многе болнице и старао се за добру храну и добар ред и негу. Год. 1813. присвоји себи страховита болештина ова све већма грађанска права у Јевропи; ипак се она појави опет с пролећа на истоку са ужасном жестином у Меки и Медини. Беше се скупило више од 100.000 хаџија у обе вароши кад се указала колера и овде се видело, да је за време колере врло опасно кад се много људи скупе на једном месту. Исте године 1831. нападе на целу Аустрију, показавши се месеца априла у Галицији; јулија у нашој домовини а 21. јулија у Новом Саду. И за дивно чудо, као што ми пок. др. Секулић наприповеда, да за времена 1831. год. поштеди колера по гдикоје место у Бачкој, наиме Керестур, а у повратку свом 1836 г. нападе на пре поштеђен свет, као редња, а у местима, по којима је г. 1831. по редњи таманила, владала је местимички.

Тако год. 1837. доврши колера свој злокобни пут преко Јевропе и 1833 год. ни саму Америку не мимоиђе уморивши за то време преко 20 мил. људи.

Али одмах г. 1844. поче колера наново обилазити свет и већ год. 1848. појави се у Москви. Сад је прелазила свој пут са много већом брзином; јер да у Јевропу доспе, требало јој само шест година а пре је десет год. до нас путовала. Тада је одвећ љуто беснила у Русији, Цариграду, Архангелу, Малој Азији, Персији, Палестини, продирући све жешће распростре се преко читаве Јевропе, дође 1849. г. у Америку и појави се 1850 г. у Јевропи по други пут. У Бечу је јако таманила од 1000 људи по двоје. Од то доба није било године у којој да не искрсне ма у ком крају Јевропе, осим што је по осталим странама света морила. У самој Француској год. 1851. покосила је колера преко 125.000 људи. Отуд је доцније преко алпских гора сву Италију поплавила, напослетку доспе преко Тиролске у Аустрију. Ту је у октобру исте године нечувено беснила; у фебруара 1855 г. истина престане, али се опет с пролећа појави с највећом жестином и распростре се скоро по целом свету. Од тог времена настанила се колера у Јевропи, те јаче, ил слабије мори тако, да ћемо се можда, тешко кад ће сасвим и опростити. И ево и 1866. г. почини та несретна болест опет по многи мести и крајеви наше монархије, те исте год. 21. септембра појави се у Сентомашу. У почетку задовољавала се са 4—6 душа дневно; месеца октобра тек изађе она са свом жестином својом на среду а 21. октобра учини она свој ремек, јер тог дана умртви она преко 50 људи. Тог дана свали она и оба лекара у постељу и један млад лекар мораде свирепству њезином подлећи и умрети, а други је ево и сад жив и — хвала богу — здрав и чио.

Исте године указала се она и у Новом Саду, наиме у рузмаринској улици и у појединим кућама на пијаци и у алмашком крају било је 2—3 случаја.

Г. 1873. беснила је колера месеца јунија, јулија и августа у Срему у месту Пазуви. Умрло је око 1600 људи (већином Словака) од те светске заразе. Исте год. беше велики помор и у Киш-Керу у Бачкој, поп, учитељ, натарош и мноштво житеља помрло је. Дневно 5—10 људи, и за дивно чудо у Старом Керу ни један случај, ма да су ишли људи у Киш-Кер да сахрањују.

Говори се, да колере није било у манастиру Крушедолу, где је за време колере 1831. г. пок. митрополит Стратимировић становао; тада је пок. епископ Платон у истом манастиру калуђеровао и сваку књижицу о колери по налогу митрополита Стратимировића преводио.

Па ево је сад опет у Јевропи, у Француској у местима Тулону и Марсељу, где од више недеља бесни и тамани и дневно свој трибут ужасно отима и носи.

(Наставиће се.)

Дневне новости.

(**Дар Њег. Величанства цар-краља Фрање Јосифа.**) Њег. Велич. цар-краљ Фрања Јосиф благоизволео је из својих приватних средстава поклонити две стотине форината у име највише припомоћи за грађење српско-православне цркве у Вараждину.

(**Њег. Величанство цар-краљ Фрања Јосиф**) вратиће се 7. (19.) августа из Ишла у Беч, па ће одма отпутовати у војнички табор код Брука, да прегледа тамошњу војску. 8. (20.) августа отпутоваће Њег. Велич. у Тамишвар, да присуствује тамошњим великим војеним маневрима. Маневре трајаће ту 7 дана. 16. (28.) августа стићи ће цар-краљ у Арад. Маневре у околини Арада трајаће 9 дана. Два последња дана становаће Њег. Велич. у Араду у мађистратском здању, које је за ту цел приуготовљено.

(**Наше народно позориште.**) Дознајемо, да је један део чланова наше позоришне дружине после распуста у Ади отпутовао у Тител, где ће уз припомоћ тамошње дилетанске позоришне дружине приредити две до три представе.

(**Умр'о услед велике врућине.**) Посланик на сабору троједничком, бивши жупан пожешки Маљевац, враћајући се после одгођења сабора троједничког својој кући, би на путу из Сиска на савском пароброду услед несносне врућине од капи ударен, те је издануо у Ст. Градишци. — Ванредна топлота, која је све до ономад и код нас владала, пограбила је и по другим местима наиме по великим градовима многе жртве.

(**О колери.**) Од вечери 7-ог па до вечери 8-ог о. мес. умрло је у Тулону 38 особа од колере, а у Марсељу 49. Од вечери 8-ог па до вечери 9-ог тек мес. умрло је у првом месту 40, а у другом 57. — Министар унутрашњих послова К. Тиса издао је на муниципије окружницу, којом наређује, да се муниципије постарају за болнице у које ће се преносити сви, који би од колере оболели. Оне општине које леже дуж железничких пруга, морају се одма постарати за таке болнице, и биће обвезане примити сваког путника, који за време вожње на железници од колере оболе. Болнице ове морају бити у близини железничке станице и ако је иоле могуће, ван општине. — Из Париза јављају, да су 7-ог о. мес. у Арлу 4, у Систерону 2, а у Нему 1 особа од колере умрли. У Паризу је било 3 случаја, од којих се два смрћу свршила, но веле да је то била Cholera nostras. — Стање у Лијону се погоршало; многи оболевају на колерини, која особито многу децу тамани. — Војни министар француски је обуставио велика војничка вежбања у јужној Француској. — Папа римски поклонио је 20.000 франака сиротињи марсељској.

Политичке вести.

— **Цар Виљем бавиће се до 6-ог авг. по нов. кал. у Гастајну. 7-ог авг. посетиће цар Виљем цар-краља Фрању Јосифа у Ишлу. Састанак владара биће по свој прилици у Трауну или Ебенсеу.**

— „**Слобода**“ **јавља, да ће умировљени државни саветник М. Ожеговић при идућим изборима за сабор троједнички кандидовати у Клањецу.** — Ожеговић био је до 1868. године члан „државног савета“. Кад је те године савет тај укинут, дошао је Ожеговић у пензију, и од то доба живи у Бечу. Важио је годинама као представник „бечке камариле“ у Троједници, те отуд веле и да потиче радост „праваша“ у ствари његове кандидатуре.

— Из Букурешта јављају, да ће Лаурија н, главни уредник листа „Романија Либера“, познатог са свога непријатељства прама Аустро-Угарској, бити наименован за члана врховног просветног савета румунског.

— Услед забране торбарења иселило се из Румуније у задње време на 800 чивуцких породица. Већи део ових отпутовао је у Бугарску и Србију, други одоше у Америку. — Кад се чиви узме могућност, да путујући из села у село неук свет вара, он се сели. Овај румунски рецепт нек је препоручен и оним земљама, камо се чивути из Румуније почели селити.

— „Пол. Кор.“ јављају из Арбаније, да тамо још непрестано трају трвења међу мухамедовци и хришћани. У Скадру ретко који дан прође без окршаја. Власти турске чине се свему невеште. — Ово истицање немара турских власти у Арбанији изгледа нам код „Пол. Кор.“ — веома сумњиво.

— Пољски листови јављају, да је у Варшави ухапшено до 8-ог о. м. 96 особа, већим делом Руси, Срби (?) и Бугари, који су под сумњом, да су суделовали у припремама око најновијег атентата против цара Александра. — Колико је у овоме истине, видећемо.

— Оповргава се вест, да је цар Александар напустио путовање у Варшаву. — Откривени атентат мора бити да ипак није тако страшан био.

— Поговара се, да ће Русија на лондонској конференцији тражити за се право, да поседне Дарданеле, као што су и Инглези посели сујецки канал.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

— **Извештај о државној занатлијској и трговачкој школи у Новом Саду.** У овој школи отворен је први разред 1882/3-ће школске године, други разред 1883/4-те, а идуће 1884/5-те школске године отвара се трећи разред. У сваком разреду има два оделења: занатлијско и трговачко. Учевних предмета има заједничких и засебних. Заједнички су предмети: мађарски, српски и немачки језик, географија, природопис, краснопис, физика и хемија. Засебни предмети у трговачком оделењу јесу: Историја, трговачки рачун, наука о трговини, трг. кореспонденција, наука о трг. роби, просто и двоструко књиговодство. У занатлијском су оделењу засебни предмети: аритметика, геометрија, слободно и геометријско цртање, моделирање.

Професора има свега 10 са управитељем; од ових су 5 редовни, а петорица су ванредни са обе овдашње гимназије. Ученика је било у два разреда свега 66 Држава плаћа професоре, а варош је дала први намештај, плаћа огрев и стан. Школска година 1883/4 свршена је 28. јунија, а идућа почиње 1. септембра. Уписнина и школарина не плаћа се.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Распоред радова у месецу јулу.

У дому и на двору. Старо и ново жито превртати. Брижљиво поливати ђубре на ђубришту, с пиштевином. Јечам, у крстинама, обилазити и по потреби превртати, да се не упали.

У пивници и у винограду. Проветравати и поливати водом, да држи хладовину. По потреби може се вино претакати и бурад допуњавати.

У винограду, довршује се друга и отпочиње трећа копња, ако није раније учињено. После јаких ветрова, исправљати оборене тачке и поново пребадати. Прегледати виноград, да нема заражених филоксером огњишта. Тамањење штеточина.

На њиви ливади и пашњацима. Окопавање кукуруза и заламање класова. Плевљење конопље и лана. Косидба детелине, остављене за семе. Тамањење вилине косице у детелини. Жетва стрмнина. Заоравање стрњике. Орање под озимицу.

На ливади продужује се косидба и наводњавање.

Око стоке. Заклањати стоку на великој врућини. Чешће је купати. Радну стоку добро хранити и нарочито зобити. Стоку у планини обилазити и крмити. Уредно бачијати. Треба пазити, да се стоци не полаже сено, на гомили успарено. Код оваца летње јагњењење и треба чувати, нарочито јагањце од жеге; — пландовање уредно.

У градини и вотњаку. У градини плевити, окопавати, изгртати и проређивати у густо стојеће биљке. Бели лук, црни лук, влашац, аљму ископавати, сушити и у венце уплетати. Сабирање семена са семењака, од купуса, келља, келерабе, целера, першупа, салате, репе, ротквице, спанаћа, шаргарепе.

Око цвећа, окопавати и плевити. Сабирање семена. Пресађивање и размножавање ружа.

У вотњаку; по растилу треба плевити и окопа-

вати. Каламљење на спавајуће окце — очење. Откидање дивљих фидана или изданака на калемима. Проредити воћкице, које би у густо изникле. Воће које рано сазрева ваља брати. Подупирати гране на воћкама, које су преродиле.

На кованлуку. Позно ројење и ројеви у то време ретко да се могу уредити и накупити хране колико им за зиму треба, за то треба ројење прекидати. Више слабих ројева треба сјединити. Убијање трутова. Преношење кошница на места, где ће пчеле имати боље паше.

На дуваништу. Довршетак копње и огртања. Закидање заперака. Откидање семених стабљика, које се не ће оставити за извод семена.

Шумарство. Довршетак радова. Тамањење штеточина Осматрање и чување шуме од пожара. Припремање земље за јесење и пролетње сејање. У растилу плевљење и копња. — Крчење пањева. Грађење путова и мостова. У планинама се довршује летња сеча.

К. С. П.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ
Стевана Костовића у Будим-Пешти
од 7. (19.) јула.

Жито из Потисја	—	—	—	—	79	81	ф.	9.85 ф.	9 90
„ „ „	—	—	—	—	77	78	„	9.65 „	9 75
Жито банатско	—	—	—	—	76	81	„	9.50 „	9 80
„ „	—	—	—	—	74	75	„	9 35 „	9.50
„ „	—	—	—	—	—	—	„	—. „	—.—
„ бачко	—	—	—	—	79	80	„	9 85 „	9.90
„ „	—	—	—	—	76	78	„	9 60 „	9 75
Жито влашко	—	—	—	—	76	78	„	8 25 „	8 60
„ „ по каквоћи	—	—	74	75	„	8 — „	8 25		
„ српско	—	—	—	—	74	—	„	8 60 „	8 70
„ „	—	—	—	—	—	—	„	—.— „	—.—
Узанц-жито за март-април	—	—	ф.	9 76	„	9.78			
„ за септ.-октобар	—	—	—	„	9 36	„	9 38		
Раж мађарска	—	—	—	—	—	—	„	7.30 „	7.60
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„	7.20 „	7 40
Јечам за храну	—	—	—	—	—	—	„	7·25 „	7.50
„ за пивара	—	—	—	—	—	—	„	8·50 „	9·—
„ влашки	—	—	—	—	—	—	„	7.— „	7.25
Зоб трг. роба	—	—	—	—	—	—	„	7.70 „	7 90
„ фина роба	—	—	—	—	—	—	„	8.05 „	8 15
Узанц-зоб за март-април 1883.	—	—	—	„	6.90 „	6 92			
„ за септ.-октобар	—	—	—	„	6 60 „	6 62			
Проја мађарска	—	—	—	—	—	—	„	7.25 „	7.50
„ влашка	—	—	—	—	—	—	„	7.75 „	8.—
„ влашка за пролеће	—	—	—	—	—	—	„	— — „	—.—
Кукуруз, готова роба, банатски	—	—	„	6.70 „	6·75				
„ „ „ влашки	—	—	—	„	—.— „	—.—			
„ за мај-јуни банатски	—	—	„	—.— „	—.—				
„ за јуни-јули банатски нови	—	—	„	—.— „	—.—				
Кукуруз за јули-август	—	—	—	—	„	6·71 „	6 73		
„ за август-септембар	—	—	—	—	„	—.— „	—.—		
„ за мај-јуни 1885.	—	—	—	—	„	6.58 „	6.60		
Репица готова роба Kohl	—	—	—	—	„	13 — „	13 50		
„ банатска	—	—	—	—	—	—	„	12·— „	12·25
„ за август-септембар Kohl 1884.	—	—	„	13.1/2 „	13.5/8				
„ за јули-август банатска	—	—	„	12 25 „	—.—				
Горушица по каквоћи	—	—	—	—	„	6.50 „	6 75		
Мувар „ „	—	—	—	—	„	9.— „	9 25		
Лаћено семе по каквоћи	—	—	—	—	„	12.50 „	13.—		
Кудељно семе „	—	—	—	—	„	14 75 „	15.—		
Бикељ по каквоћи	—	—	—	—	—	„	6·50 „	7.—	
Пасуљ бели нови	—	—	—	—	—	„	9 25 „	9.75	
„ „ стари	—	—	—	—	—	„	7.— „	8.—	
„ шареви	—	—	—	—	—	„	6 75 „	7.—	
Погачице од репице	—	—	—	—	—	„	5 50 „	6.—	
Погачице од горушице по каквоћи	—	—	„	5.— „	5 50				
Паприка трг. роба	—	—	—	—	—	„	17.— „	18 —	
„ фина роба	—	—	—	—	—	„	45.— „	48.—	
Мед оцеђен	—	—	—	—	—	—	„	32.— „	33.—
„ воћчан	—	—	—	—	—	—	„	29.— „	31.—
„ за октобар-новембар оцеђен	—	—	—	„	—.— „	—.—			
Восак розенауски	—	—	—	—	—	—	„	144.— „	146.—
„ славонски	—	—	—	—	—	—	„	145.— „	147.—
Шљиве српске гот. роба у бурадма	—	—	„	—.— „	—.—				
„ „ „ „ у џакови	—	—	„	8.— „	9 25				
„ узанц роба за окт. нов. у бурадма	„	—.— „	—.—						
„ „ „ „ у џакови	—	—	„	10.50 „	10.75				
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„	—.— „	—.—						
„ „ „ „ у џакови	—	„	8.— „	9·50					
„ узанц роба за окт. нов. у бур.	„	—.— „	—.—						
„ „ „ „ у џакови	—	„	10.75 „	11.—					
Пекмез, готова роба, славонски	—	—	„	24 — „	25.50				
„ банатски	—	—	—	—	—	„	—.— „	—.—	
„ август-септембар славонски	—	„	20.50 „	—. -					
Свињска маст варошка	—	—	—	—	„	56.25 „	57·25		
„ „ сеоска роба	—	—	—	„	54.— „	55 50			
Сланина сољена варошка	—	—	—	—	„	53.— „	54.—		
„ „ сеоска роба	—	—	—	„	48·— „	50.--			
Шпшарке прима мађарске 1882	—	—	„	16.— „	17.—				
„ прима мађарске 1883	—	—	„	12.50 „	14.—				
Шпшарке секунда „ 1883	—	—	„	9.— „	11.—				
„ прима српске 1881.	—	—	„	15.50 „	16.—				
„ прима босанске 1883.	—	—	„	12.— „	18.—				
Овчије коже српске по 102 ком.	—	—	„	131.— „	156.—				
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.	„	42.— „	47.—						
Јареће нове по 102 комада	—	—	—	„	80.— „	90.—			
Јагњеће српске нове 102 ком.	„	90.— „	115.—						
„ нове хрватске 102 комада	—	„	110.— „	120.—					
Козије хрватске за 56 кила	—	—	—	„	64.— „	67.—			
„ мађарске и ердељске за 50 кила	„	—.— „	—.—						
„ српске за 56 кила	—	—	—	—	63.— „	67.—			

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. Уз промет од 70.000 метер-центи пале су цене у почетку недеље са 20—25 новч. око свршетка недеље пак поправно се мало правац рада. Ново жито већ се јако доноси вагонима, а извоз је веома мали, те нам предстоји још даљи пад цена. Кукуруз бележи мало боље цене а шпекуланти уздају се у време, те ако још за 14 дана буде довољно кише, то тада не може изостати ни знатно скакање цена. Јечам, стара роба без промене, а нова пазари се од ф. 6.50 до ф. 7.50. За ову добру куповну вољу, довољни су довози робе. Цена ражи уступа, јер је довољно донашана нова роба и тако је то скучило пређашње добре цене од старе робе. Цена старе зоби ослабила је, а нова роба иди се за идућу недељу. Пре неколико дана продавано је за лиферовање прве половице августа још по ф. 7.15, ф. 7.10 и ф. 7—, а данас се неда тако продати и јако је нуђена роба за лиферовање до 20 августа, али без купаца.

Продукти. У течају ове недеље продало се од наших складишта шљива око 1600 метер-центи и постигло се ф. 8 1/16 ф. 8 1/8 и ф. 8.25. Правац рада готове робе остаје као и пређе лабав. Цена шпуса на против учврстила се је због јаке врућине, те како се боје опадања незрелог рода, то се је плаћала српска роба за октобар-новембар по ф. 10.50, босанска по ф. 11.—, од које је продано 1500 центи даље и један шпус српске робе од 100 комада по ф 11.50. Зависиће од времена, дали ће се цене још више учврстити, или пак поново олабавити. Пемска и Моравска могу поуздано рачунати на добру бербу шљива. Славонски пекмез учврстио се у цени. Репица Запстаје ево наступило све оно, што сам већ више пута навађао у својим извештајима, а то је, да мора пасти цена репице. Крупна репица (Kohl), као и банатска јако је пуђена и пала је са 1/2 форинте, за препоручити су продаје у напред јер се чврсто одржала цена шпуса. Погачице од репице. И у овом артиклу уступа правац рада и продана је prima варошка роба по ф. 5.80, сеоска је пак по каквоћи јефтинија са 25 - 50 новч.

Исправци.

У чланку „Иштоци о антисемитизму“ ваља на другој страни, у петој алинеји, другом реду па место „сложити чивуцку моћ“, читати: „сломити чивуцку моћ“ и т. д.

— У говору посл. Зорића у задњем бр. поткрала се већа погрешка. У задњем ставу стоји: Очитује народ, а треба: Очитује најзад.

Одговор уредништва.

Г. Кости Арсеновићу у Панчеву. Вашу прву анонсу не можемо дати штампати. Припослана 3 фор. можете подићи у администрацији нашег листа, којој се и анонсе имају слати.

Кључ за приз саборских трошкова године 1883/4.

У ком разреду?	Колико има?	По јединце парохијал фор.	по јединце парохијал н.	по јединце 10%	по јединце плаћао би фор.	по јединце плаћао би н.	Укупно парохијала фор.	Укупно парохијала н.	Укупно 10%	Износ саб. трошка фор.	Износ саб. трошка н.
1-вом	16	35	—	„	3	50	560	—	„	56	—
2-ром	20	30	—	„	3	—	600	—	„	60	—
3-ћем	9	25	—	„	2	50	225	—	„	22	50
4-том	16	20	—	„	2	—	300	—	„	30	—
5-ом	17	16	—	„	1	60	272	—	„	27	20
6-ом	28	14	—	„	1	40	392	—	„	39	20
7-ом	39	12	—	„	1	20	468	—	„	46	80
8-ом	46	9	—	„	—	90	414	—	„	41	40
9-ом	60	7	—	„	—	70	420	—	„	42	—
10-ом	117	6	—	„	—	60	702	—	„	70	20
11-ом	225	4	50	„	—	45	1012	50	„	101	25
12-ом	465	3	—	„	—	30	1395	—	„	139	50
13-ом	690	1	60	„	—	16	1104	—	„	110	40
14-ом	42	—	80	„	—	08	33	60	„	3	36
Укупно у Н. Саду 9. (21.) јуна 1884.	1790	—	—	—	—	—	7898	10	—	789	81

К. Продановић, благајник парохијала.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је баш сад на видело књига из штампарије потписане књижаре у Панчеву:

ПОСЛАНИЦА
НИКОДИМУ МИЛАШУ

архимандриту, доктору богословије, професору црк. права и црквене историје и ректору правосл. семинарије у Задру.

ОДГОВОР

НА КЊИГУ ЊЕГОВУ:

„К ЈЕРАРХИЧКОМ ПОЛОЖАЈУ САРАЈЕВСКЕ МИТРОПОЛИЈЕ.“

НАПИСАО

БОСАНСКИ ПОПО.

Књига је врло занимљива пошто се односи на још живо црквено-политично питање у Босни, које је у последње време потакнуто и у новинама толико расправљано. Тим више што је „Посланица“ написана од босанског свештеника и садржи глас босанскога народа. Књига ће дакле интересовати сваког образованог Србина.

„Посланица“ добија се код свију књижара.

Цена књиви 25 новчића. Ко је жели добити franco, нека пошље упутницом 30 н.

Ко купи 8 еквемплара добија један бесплатно.

Панчево. **Књижара браће Јовановића.**

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДРУГА.

Ових дана излази из штампе нова и савремена књижица:

КАКО СЕ ВАЉА ЧУВАТИ И ЛЕЧИТИ
од
КОЛЕРЕ.

ЗА НАРОД НАПИСАО

ДР. ИЛИЈА ОГЊАНОВИЋ

практ. лекар у Новом Саду.

Садржај је овој књижици: I. Две-три речи у напред. II. Од чега долази колера. III. Како се ваља чувати од колере. IV. Како се убија гад (дезинфикује.) V. Како се од колере лечи.

Писац се трудио да што разговетније обавести народ како му се чувати ваља од ове тешке заразе, која је ногом својом крочила већ и у саму Европу, те ако се и власти и сваки појединац својски не заузму око тога, да се несретној болештини тој стане на пут, могла би нас велика несрећа снаћи. С тога ваља сваки појединац да за рана проучи шта му ваља чинити, те сви сложно да порадимо, да нас невоља ова сретно мимоиђе. Писац се служио делима најискуснијих људи у овој ствари, као проф. Леберта, Драше-а, Нимајера, Коена, и др.

Књижици је **цена 20 новч.**, ко нам пошље за 5 књига у напред новац, том дајемо шесту књигу приде и шаљемо у крстоплету о нашем трошку.

Наруџбине молимо да нам се одмах шаљу, јер се од ове књиге неће велики број штампати, пошто је продаја њена само за извесно време скопчана.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

ПОЗИВ
НА
СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ
НАРОДНИХ И ВЕШТАЧКИХ РУКОТВОРИНА СРПКИЊА
У НОВОМ САДУ
дана 22. јула (3. августа) 1884.

Част је „Добротворној задрузи Српкиња Новосаткиња“ јавити српском и осталом свету, да ће се изложба народних и вештачких рукотворина Српкиња свечано отворити у недељу 22. јула (3. августа) о. г.

Распоред свечаности овај је:

У 8 1/2 сахата у јутру призивање светога духа у св. Николајевској цркви.

После свршеног призивања светог духа долази се у порту св. Николајевску, где ће се на месту, удешеном за то, обавити свечано отварање изложбе овим начином:

Начелница задружна Јулијана Радовановићка поздравља госте и отвара свечани састанак.

Перовођа задружни Аркадије Варађанин говори о постанку и задатку изложбе.

Начелница отвара изложбу.

При свечаном отварању суделоваће војничка глазба ц. и кр. пуковније баруна Филиповића.

Изложба се налази у просторијама овдашње српске основне школе.

Изложба ће трајати од 22. јула до 6. августа (3—18. августа) о. г.

На ово свечано отварање позива се учтиво сва поштована публика.

Из седнице одбора „Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња“ држане у Новом Саду 7. (19.) јула 1884.

Перовођа: **Аркадије Варађанин.** Начелница: **Јулијана Радовановић.**

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ.

Код петроварадинске имовне обћине у Митровици јесте једна штипендија за слушатеља српске учитељске школе у Сомбору са годишњих 200 фор. а. вр. упражњена, те се за попуњење истог места овај натечај расписује.

На ову штипендију имаду право:

а.) Деца чланова ове имовне обћине од којих опет првенство добијају деца сиромашних родитеља.

б.) У помањкању под а.) назначених натјецатеља могу добити ту штипендију и деца других житеља станујућих у обсегу округа петроварадинског.

Молиоц има се обвезати да ће по свршетку наука шест година на којој год школи у обсегу овог окружија служити.

Молбеници има се приложити:

1. Крстни лист.
2. Лечничка сведочба да је крепка и здрава телесна састава.
3. Извадак из пописне листине и грунтовнице да спада у ред шумски правоужитника, односно да је домаћи становник из овог окружија.
4. Школска сведочба да је с добрим успехом свршио 4 гимназијална или 4 реална, или 8 разред које грађанске школе.
5. Очитовање задруге или где ове нема родитеља или скрбника да привољују на трогодишњи боравак штипендисте на српској учитељској школи у Сомбору.
6. Сведочбу сиромаштва издану од надлежне краљ. котарске области ако мисле под овим условом првенство имати.

Тако обложене молбенице имаду се до 10. августа 1884. амо поднети.

У Митровици дана 21. јула 1884.

1—3 **Шумско-господарствени уред.**

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
РАЗНИХ
МИНЕРАЛНИХ ВОДА
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМЕ САДУ. 24—30

НЕГОТИНЦА
ЦРНОГ ДЕСЕРТ ВИНА
шиљем **франко царина и поштарина**
с повуком (Nachnahme.)

1 бариљу са 4 литре садржине по ф. 3.—
1 „ „ 8 „ „ ф. 5.50

Мита Радосављевић,
9—10 Београд, савска улица.

МАНУФАКТУРНА РАДЊА
ЈОВАНА СЕКУЛИЋА
У МИТРОВИЦИ

потребује доброг помоћника, који одма ступити може. 1—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ТЕОДОРА П. СТОЈИЋА
у Земуну

потребује два од млађи помоћника и два практиканта или шегрта, који желе места попунити нека се изволе пријавити. 1—3

МАНУФАКТУРНА, ПОМОДНА ТРГОВИНА
АЛОЈЗА КАРЛОВИЋА
у Илоку

потребује једног од млађи помоћника, који може одма или за 14 дана ступити. 1—3

Оглас.

Имам 150 јутара чисте земље за сејање рапе, 60 јутара за марву добре паше, земља подводна сва у једном комаду, близу српске Митровице поред Саве најбоља земља до воде Засавице, дајем на више година. 2—3

Упитати се може код власника Марка Милованчевића у Српској Митровици.

ПРОДАЈА.

У намери одавде у моје место селити се, због тога продајем моју 3 и по године овде у Тиса-Сент-Миклошу постојећу мешовиту трговину са кућом заједно и то од 1. новембра ове године.

Ближа условија могу се код подписаног дознати.

2—3 **НИКОЛА ТЕОДОРОВИЋ.**

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
код
ЈОСИФА ХОФМАНА
Budapest 6—28
Akademiegasse.

Друштво за грађење и експлоатацију српске државне жељезнице има 8 упражњених места за влаковође, који ће отправљати службу на влаковима.

Влаковође деле се на две врсте:

1-ва врста са годишњом платом од 2000 динара,
2-га „ „ „ „ „ 1350 „

Осим тога припада истима једна извесна награда према растојања возидбе (Kilometergelder) и накнада за преноћиште.

За поднашање молба и сазнавање ближих условија ради ступања у службу, треба се обратити тајнику главне дирекције српске државне жељезнице у Београду.

Који дакле жели ступити у ту службу морају поднети сведоџбу њиховог доброг владања и знати говорити, писати и читати или српски или хрватски.

Напослетку треба да су већ испуњавали службу влаковође прве класе, најмање три месеца. 1—1

Одговорни уредник Тоша Бежић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.